

CONSTRUCTIVISME I CONTROVÈRSIA

Vicent L. Salavert Fabiani*

Un dels territoris més complexos i difícils de qual-sevol disciplina és aquell que pretén reflexionar sobre les bases del seu saber i sobre els mètodes i models sobre els quals es fonamenta l'activitat científica. En els estudis sobre la ciència, aquest espai és el conformat per la filosofia, la sociologia i la historiografia de la ciència. Encara més, aquestes branques del saber esdevenen objectes de controvèrsia, que les enriqueixen, i també apareixen com els referents que usa no sols cadascuna d'elles per continuar avançant, sinó que la història de la ciència dialoga amb totes elles per renovar els seus pressupostos, al temps que serveix de laboratori on experimentar la solidesa conceptual i metodològica de les diferents propostes. Tenint en compte això, en el moment

en què un llibre bastant superficial en els seus objectius i un tant inquisitorial en el seu mètode de treball, el qual consisteix a extraure fragments de discursos fora de context (les *Impostures intel·lectuals* dels físics Alan Sokal i Jean Bricmont), és el centre d'un debat molt animat

al voltant de les categories que hem d'utilitzar a l'hora de construir el discurs i la pràctica científica, ha vist el llum un gruixut volum signat per Jan Golinski: *Making natural knowledge. Constructivism and the history of science* (Cambridge, 1998).

L'anomenada sociologia del coneixement ha fonamentat l'estudi sobre l'activitat científica no sols sobre les condicions socials que afavoreixen l'activitat dels científics, sinó que intenta descobrir com els condicionaments socials són capaços d'influir en la construcció del discurs científic. Aquest programa complex i apassionat té en l'anomenat constructivisme la seua expressió més radical i Golinski pretén precisament examinar les formes com s'ha materialitzat en la història de la ciència i de quina manera ha estat abordat el relativisme cultural, que considera les diferents cultures a partir d'elles mateixes, sense prejudicis imposats per una concepció jeràrquica, que considera unes cultures i uns sabers superiors a d'altres. I sens dubte, la cultura occidental n'és el patró de

mesura. Però, què és el constructivisme? Segons Golinski, el coneixement científic és un producte humà realitzat amb recursos culturals i materials localment situats, i no la revelació d'un ordre de la natura preexistent. A partir d'aquesta vaga definició, podem imaginar, tanmateix, que el constructivisme apareix com una eina d'anàlisi enormement controvertida, però també fèrtil en el camp de la història de la ciència.

Aquest és l'escenari sobre el qual el catedràtic d'història de la ciència de la Universitat de València Víctor Navarro acaba de publicar una llarga ressenya ("Constructivismo e historia de la ciencia: ¿por qué resistirse al constructivismo?" *Cronos. Cuadernos valencianos de historia de la medicina y de la ciencia*, 2

(1): 157-184), on fa una àmplia i rigorosa revisió i reflexió al voltant del llibre de Golinski. No és precisament la reflexió historiogràfica un apartat en el qual siguen destacables les aportacions fetes des de la història de la ciència espanyola, ni molt menys, per

això, és doblement destacada la profunda i erudita reflexió que fa V. Navarro al voltant d'aquesta qüestió. El professor Navarro presenta textos que Golinski desconeix, o almenys no refereix, i construeix un discurs enormement polèmic i suggestiu. En síntesi, ens trobem davant d'una aportació rigorosa a un dels debats més importants que s'està produint al si de la història de la ciència i al qual, V. Navarro aporta unes reflexions suggestives i un perfecte coneixement de la bibliografia, que fa d'aquesta revisió historiogràfica, "construïda" a partir del llibre de Golinski, una referència que haurien de tenir present els protagonistes en l'esmentat debat i que ens dona una mostra de l'alt nivell de reflexió al qual està arribant una disciplina un tant marginal en el panorama universitari espanyol: la història de la ciència.

**«EL PROFESSOR NAVARRO
PRESENTA TEXTOS QUE GOLINSKI
DESCONEIX, O ALMENYS NO
REFEREIX, I CONSTRUEIX UN
DISCURS ENORMEMENT POLÈMIC
I SUGGESTIU.»**

*Departament d'Història de la Medicina i de la Ciència
Universitat de València